

Archeologienota met beperkte samenstelling Kraainem – Koningin Astridlaan 364

David Vanhee

Bornem
2020

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: David Vanhee

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2020/12.807/44

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	8
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	11
2.4.2	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	13
2.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	14
3	Samenvatting	15
4	Bibliografie	16
4.1	Publicaties	16
4.2	Websites	16
5	Bijlagen	17
5.1	Archeologische periodes	17

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020C248

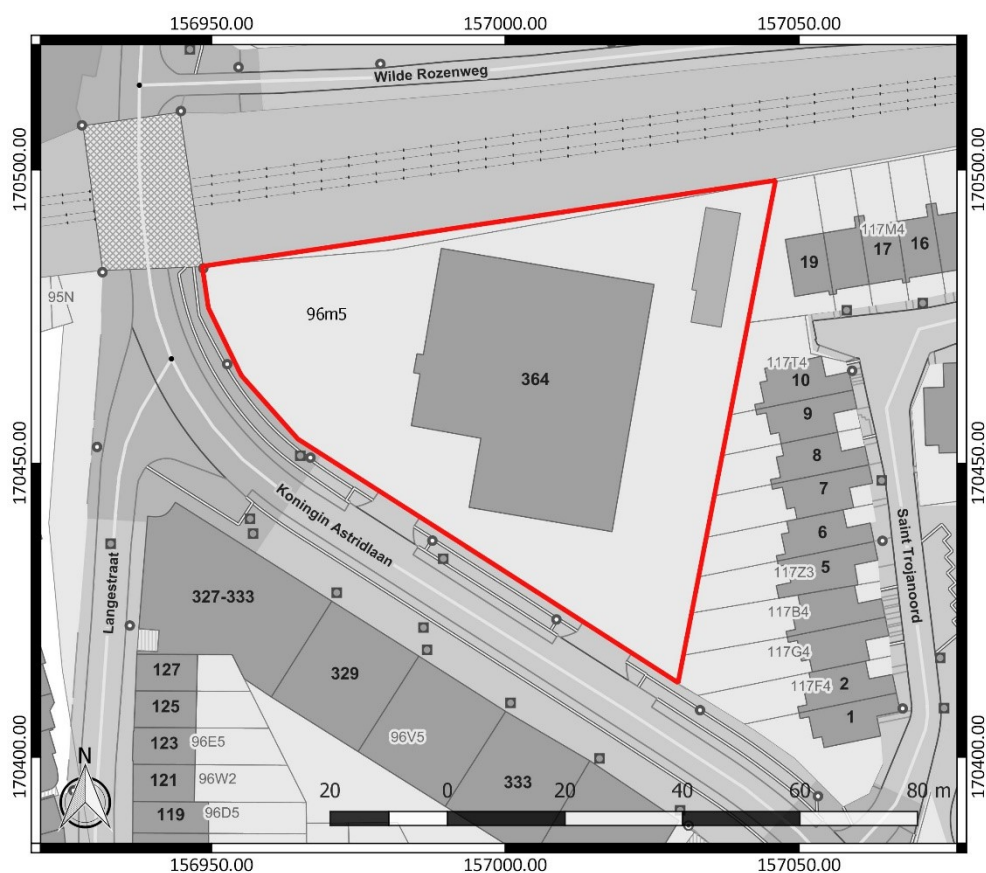
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Kraainem, Kraainem, Koningin Astridlaan 364, Koningin Astridlaan

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 157045, 170498
- 157027, 170414
- 156971, 170450
- 156948, 170483

Kadastraal plan:

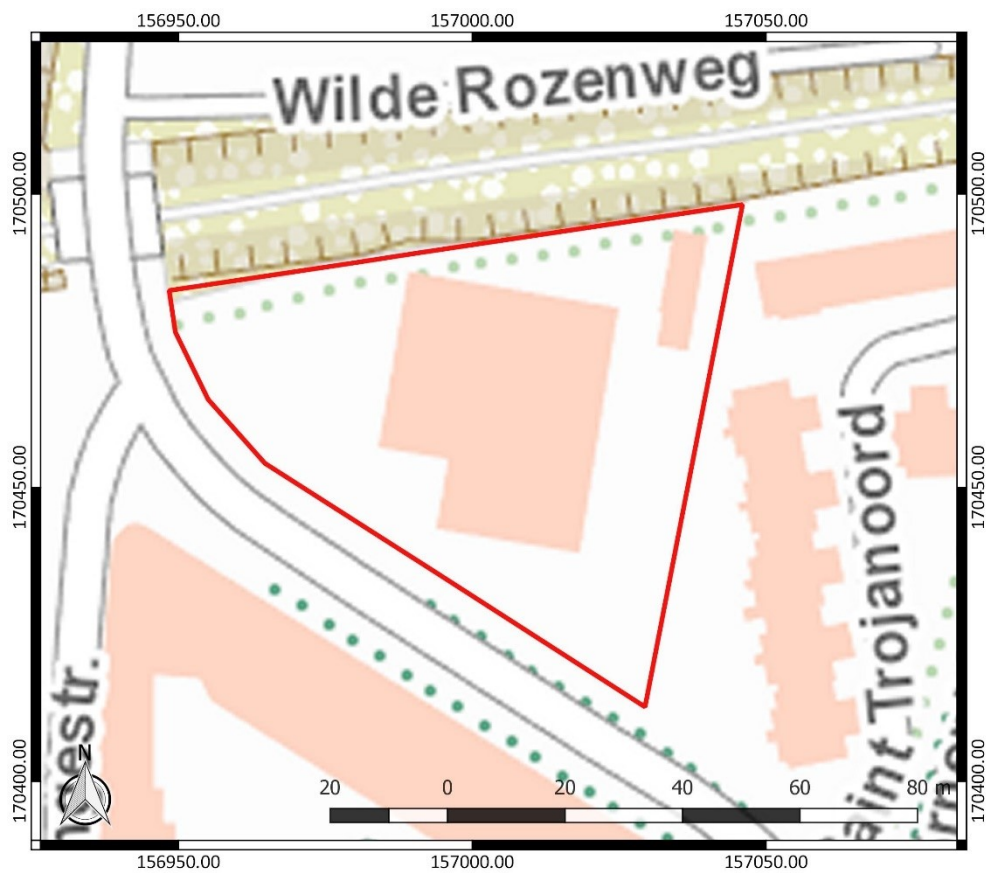

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Kraainem, Afdeling 1, sectie B, nummer 96m⁵

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4732 m²

Topografische kaart:

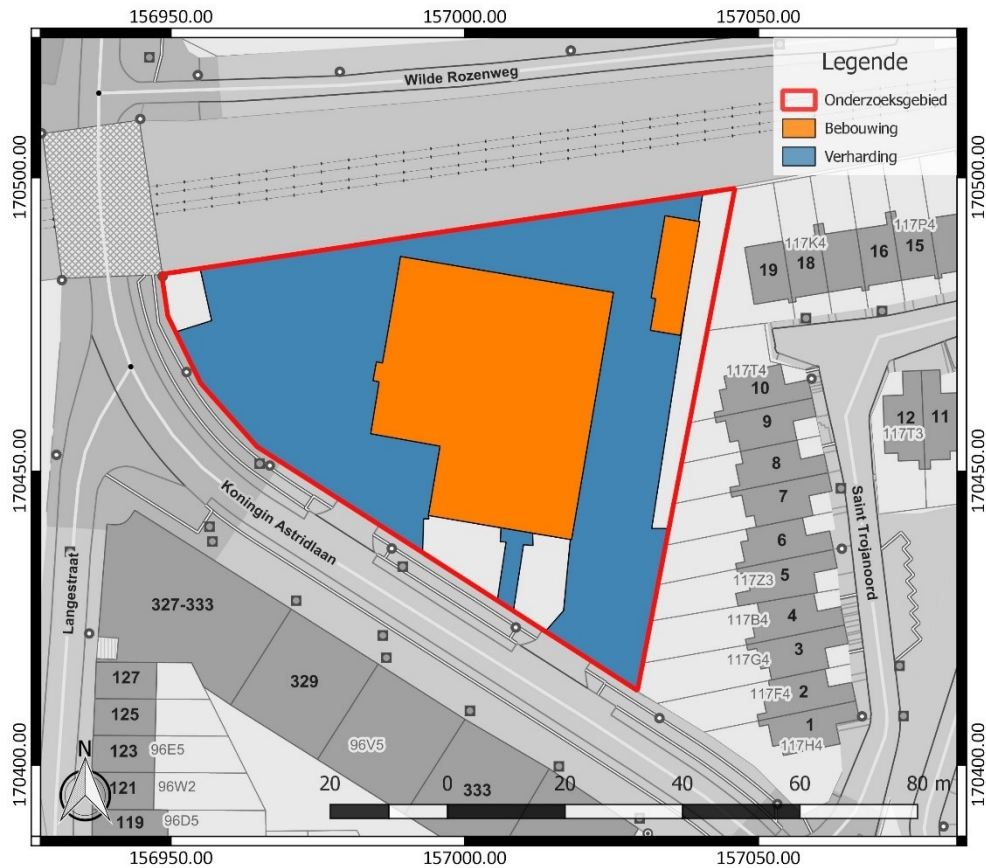

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 17/03/2020 – 23/03/2020

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, nieuwste tijd, steenbakkerij

Verstoorde zones: er bevinden zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend.

Figuur 3: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Voor dit plangebied is voor een eerder (maar niet uitgevoerd) project in 2018 een archeologienota (ID 7145) opgemaakt. Voorafgaand aan de bouw van een meergezinswoning met ondergrondse parkeergarage was hier toen geen verder onderzoek geadviseerd, omdat het volledig terrein vergraven is door de ontginningen van een steenbakkerij.³

³ Devroe 2018, 25-28

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein is een winkelruimte aanwezig. Deze zal gerenoveerd worden voor de inrichting van een grootwarenhuis. De winkel zal bestaan uit een winkelruimte van 938,4 m², een opslagruimte van 204,6 m² met koelcellen en een bakgedeelte. Verder zijn er nog ruimtes voor het personeel en technische ruimtes. Rondom wordt de parking genivelleerd en heraangelegd (Figuur 4). De nieuwe parking kent inclusief fundering een verstoringsdiepte van ca. 50 cm. De precieze impact van de nivellering is op dit moment nog niet gekend.

Van de bestaande nutsleidingen wordt de gasaansluiting afgesloten. De binnenriolering wordt aangepast voor intern sanitair en condensafvoeren mopro's. De buitenriolering wordt aangepast aan de nieuwe hellingen en eventueel putten. De aanleg van infiltratieputten en regenwaterputten is nog te bekijken in functie van wat gevraagd wordt.

Figuur 4: Ontwerpplan (Tecro & Crea Architecten)

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.⁴

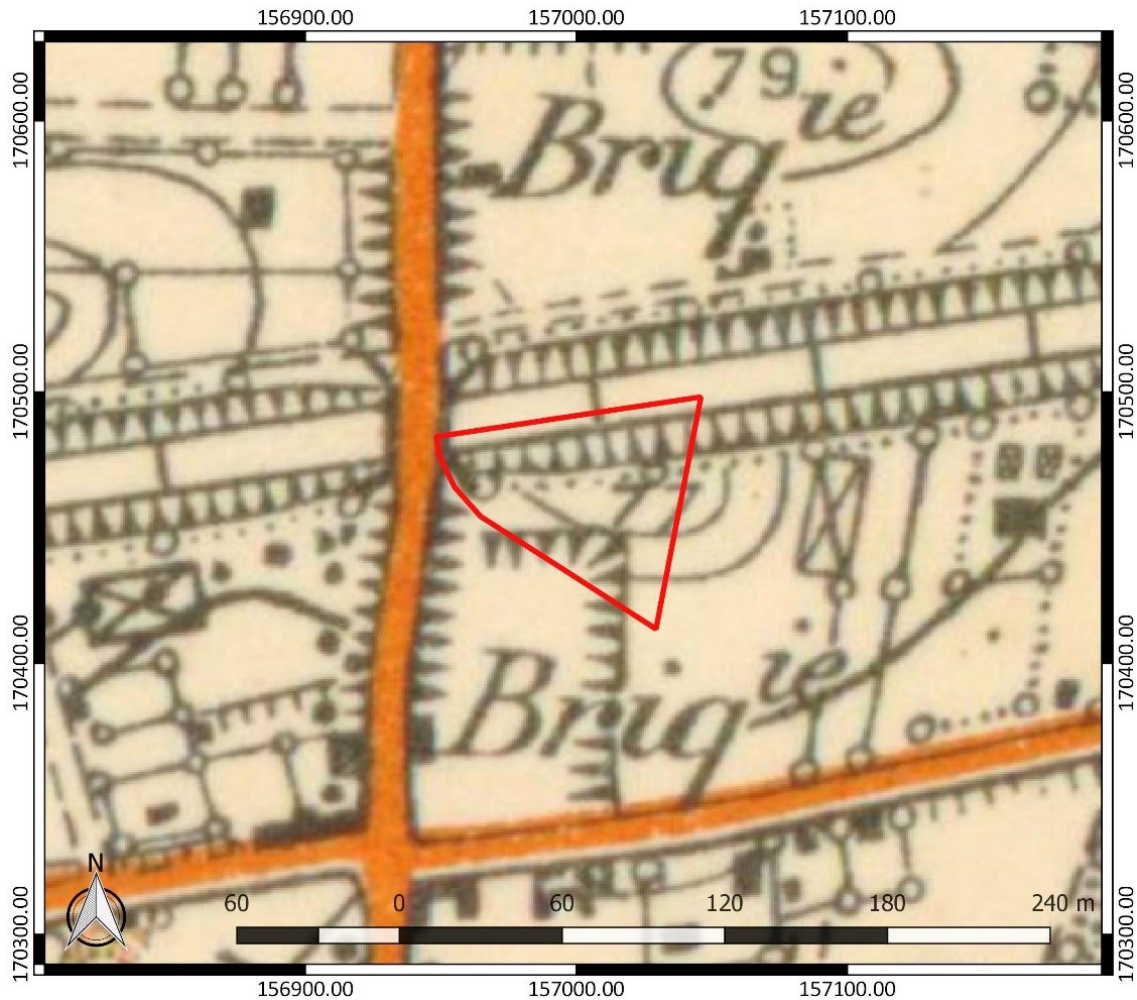
Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot werkzaamheden op een terrein waar een bodemsaneringsproject heeft plaatsgevonden (zie verder). Hierdoor is de bodem tot op zekere diepte verstoord en kan met aantoonbare zekerheid gesteld worden dat er geen archeologisch erfgoed meer aanwezig is op het onderzochte terrein. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot het doorslaggevende aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.

⁴ Code van Goede Praktijk 4.0, 108

2.4 Assessmentrapport

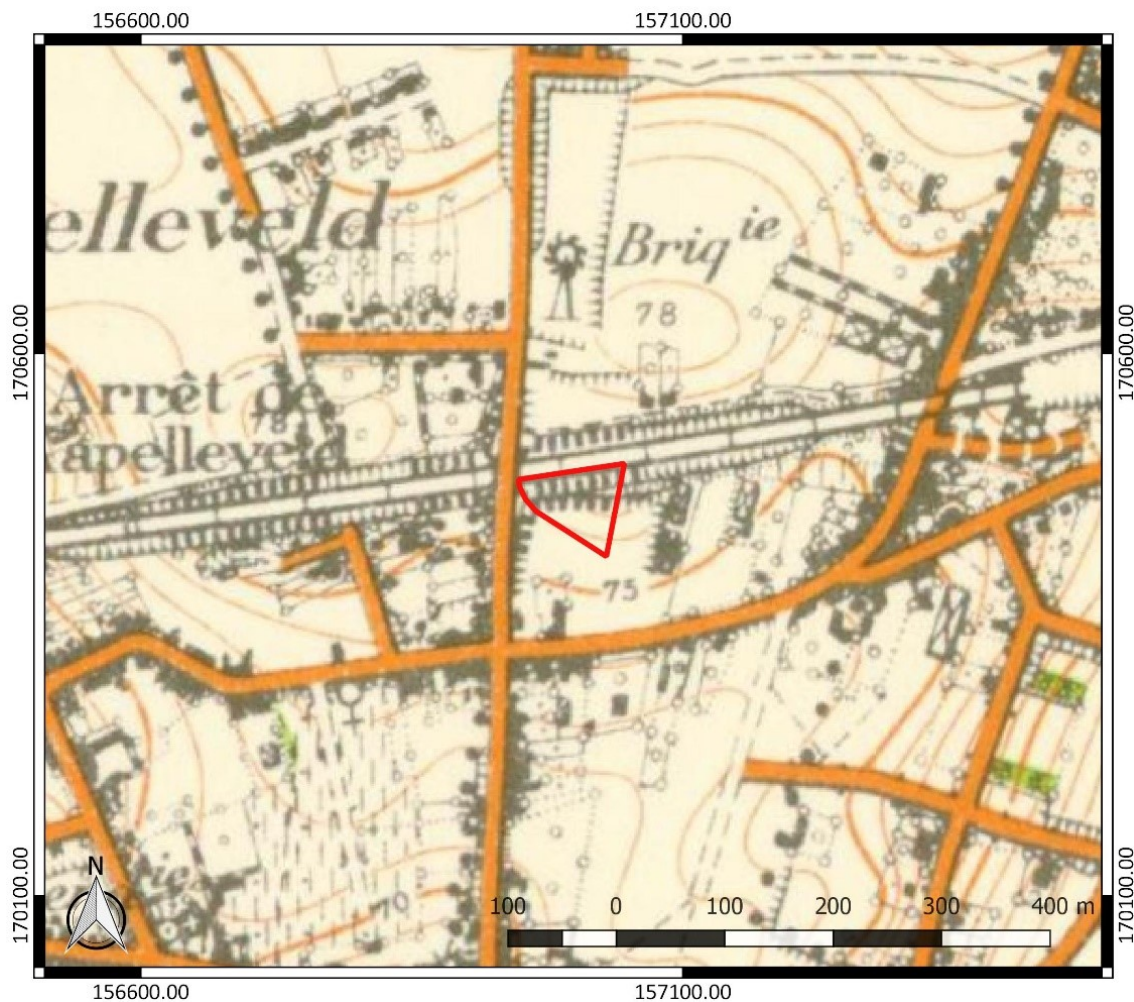
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen op de voormalige terreinen van een steenbakkerij waar in het begin van de 20ste eeuw grootschalige ontginningen werden uitgevoerd. Dit is duidelijk op de topografische kaart uit 1924 (Figuur 5). Het talud is duidelijk aangegeven op de kaart. Deze uitgravingen hadden ongetwijfeld een negatieve impact op de bodem en het daarin verscholen bodemarchief.

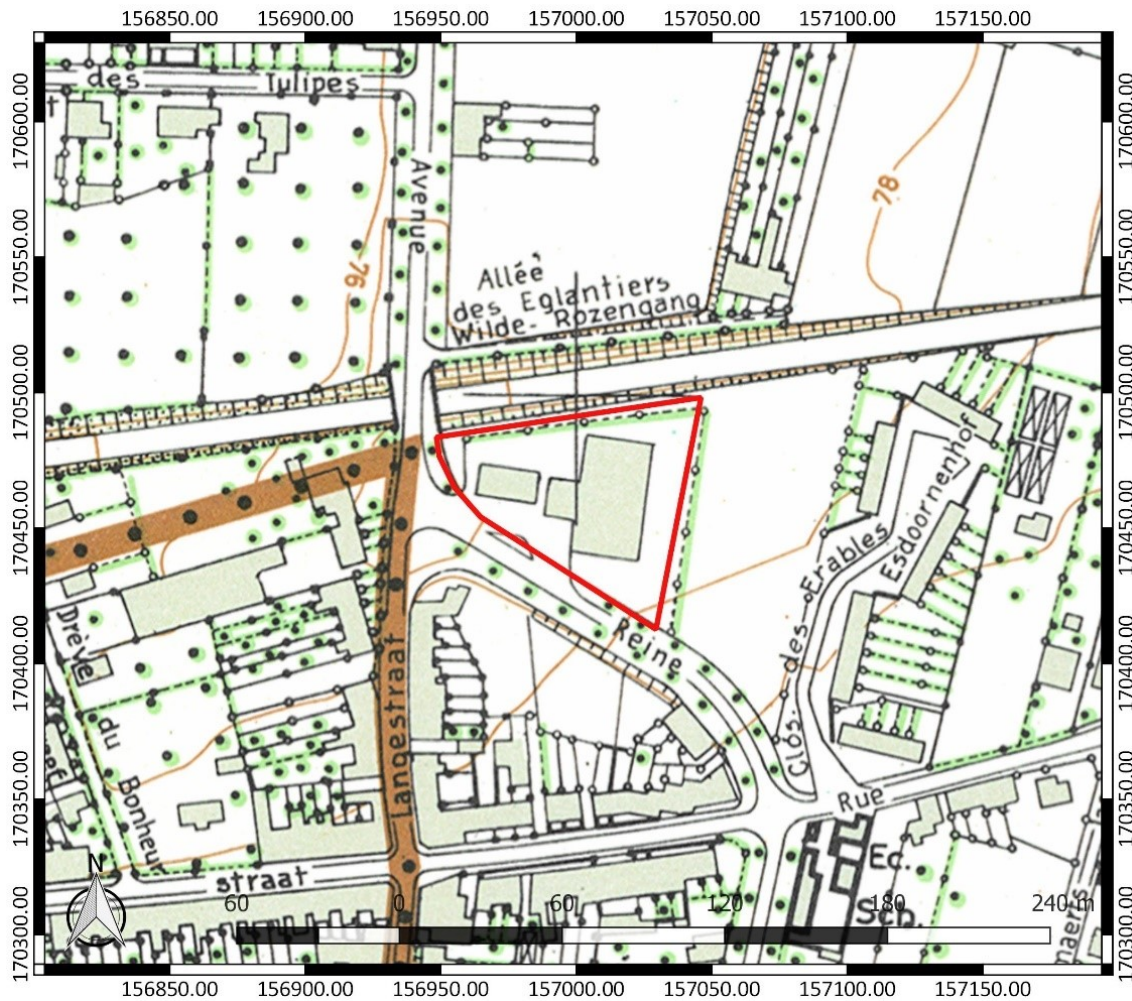
Figuur 5: Topografische kaart uit 1924 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Op de topografische kaart uit de periode 1930-1939 is de steenbakkerij ten zuiden van de spoorlijn al verdwenen. Dit heeft mogelijk te maken met de (geplande) aanleg van de Koningin Astridlaan in die periode (1935 – 1937). Deze zal de start betekenen voor de verdere verstedelijking van de regio (Figuur 6). Het terrein zelf is dan nog onbebouwd, maar rondom zijn er al beduidend meer wegen en woningen aanwezig.

Figuur 6: Topografische kaart uit 1930 – 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Deze verhoogde verstedelijking is zeer duidelijk op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit de periode 1950 – 1970. Hier is de Avenue Reine Astrid of de Koningin Astridlaan aangelegd, langsheen het onderzoeksgebied. Het perceel zelf is bebouwd met een groot en een kleiner gebouw (Figuur 7).

Figuur 7: Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historisch onderzoek wijst uit dat het terrein voor de aanleg van de Koningin Astridlaan (1935 – 1937) deel uitmaakte van een groter terrein dat in gebruik was als steenbakkerij en waar terplekke ontginningen werden gedaan. We kunnen dan ook stellen dat deze ontginningen een sterke negatieve impact op de bodem hebben gehad en het archeologisch bodemarchief er volledig verstoord zal zijn.

Wat is de impact van de geplande werken?

Op het terrein is een winkelruimte aanwezig. Die zal gerenoveerd worden voor de inrichting van een grootwarenhuis. Rondom wordt de parking genivelleerd en heraangelegd. Van verschillende bodemingrepen ligt de verstoringsdiepte nog niet vast. De negatieve impact van deze werken op het aanwezige bodemarchief is echter beperkt te noemen, omwille van de gekende verstoringen die op het terrein reeds plaatsgevonden hebben in het verleden. Het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied kent nl. een zware aantasting als gevolg van de ontginningen voor de steenbakkerij die er in het verleden werden uitgevoerd.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Het archeologisch potentieel van het terrein blijkt laag. Er hebben in het verleden reeds heel wat bodemingrepen plaatsgevonden binnen het onderzoeksgebied. De bodemingrepen zijn in eerste instantie te relateren aan de ontginningen voor een steenbakkerij. Omwille daarvan wordt de kans klein geacht dat waardevolle archeologische sporen nog aanwezig zullen zijn op het terrein. Daarnaast zijn de bodemingrepen, meer bepaald de nivellering van een parking, eerder beperkt.

Het potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijkomend archeologisch vooronderzoek op het terrein zal dus erg gering zijn. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

3 Samenvatting

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Het archeologisch potentieel van het terrein blijkt laag. Er hebben in het verleden reeds heel wat bodemingrepen plaatsgevonden binnen het onderzoeksgebied. Het betreft de ontginningen voor een steenbakkerij die er actief was. Daarbij werd het volledige terrein afgegraven, zoals blijkt uit topografische kaarten. Daarnaast zullen de geplande werkzaamheden een eerder beperkte impact hebben. Gezien het beperkte archeologische potentieel van het terrein wordt verwacht dat het potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijkomend archeologisch vooronderzoek op het terrein erg gering zal zijn. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Devroe A., 2018: Archeologienota – Verslag van resultaten. Kraainem – Koningin Astridlaan 364, Mechelen.

4.2 Websites

Cartesius (2020)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2020)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2020)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

